

بررسی رابطه استراتژی های تجاری برمحافظه کاری و مدیریت سود در شرکت های پذیرفته شده در بورس اوراق بهادار تهران

علی بهرادفر

کارشناسی ارشد حسابداری

- چکیده

افزایش کیفیت گزارش های مالی باعث تصمیم گیریهای مناسب اقتصادی در سطح کلان و خرد خواهد شد به همین مناسبت با لازم الاجرا شدن استانداردهای حسابداری ملی ، انتظار بهبود در کیفیت گزارش ها می رود. در این خصوص این تحقیق بر آن است تا برآیند اجرای این استانداردها را در رقمی بگوید که عصاره ی فرآیند گزارشگری مالی شرکتهاست ، پژوهش حاضر در پی پاسخی به این سؤال است که، آیا استراتژی های تجاری شرکت با سطح محافظه کاری و مدیریت سود ارتباط دارد یا خیر؟ جامعه آماری مورد بررسی، کلیه شرکتهای پذیرفته شده در بورس اوراق بهادار تهران در بازه زمانی بین سالهای ۱۳۸۷-۱۳۹۲ می باشد.

در این راستا دو فرضیه تدوین گردید که با استفاده از مدل ها و روش های آماری تشریح شده در فصل سوم آزمون شدند. ابتدا به آمار توصیفی و ضرایب همبستگی متغیرهای پژوهش پرداخته شد و سپس مانایی آنها مورد بررسی قرار گرفت. سپس به منظور تعیین روش تخمین داده ها، از آزمون F لیمر و هاسمن استفاده گردید. در نهایت به کمک تخمین مدل پژوهش، فرضیه های پژوهش به طور مفصل مورد تحلیل قرار گرفتند. که در پی آن نتایج آزمون فرضیه اول نشان می دهد که بین استراتژی تجاری و سطح محافظه کاری رابطه مثبت و معناداری وجود دارد در حالی که نتایج فرضیه دوم نشان می دهد که بین استراتژی تجاری و مدیریت سود رابطه منفی و معناداری وجود دارد لذا این فرضیه نیز در سطح اطمینان ۹۵٪ تأیید گردید.

کلمات کلیدی: استراتژی تجاری ، محافظه کاری ، مدیریت سود

- مقدمه

در این تحقیق بدنبال مطالعه اثر گزارشگری محافظه کارانه بر واگرایی نظرات سرمایه گذاران شرکتهای پذیرفته شده در بورس اوراق بهادار تهران خواهیم بود. محافظه کاری می تواند به عنوان گرایش حسابداری به الزام درجه بالاتری از تأییدپذیری برای شناسایی اخبار خوب در مقایسه با میزان تأییدپذیری لازم برای شناسایی اخبار بد در حیطه انعطاف پذیری اصول پذیرفته شده حسابداری تعریف شود (باسو، ۱۹۹۷؛ واتز، ۲۰۰۳؛ بیور و رایان، ۲۰۰۵). نتیجه این رفتار نشان دادن سود و یا بیشتر نشان دادن هزینه ها و در نهایت کمتر گزارش کردن دارائی ها و بیشتر نشان دادن بدهیها خواهد بود.

محافظه کاری^۱ به عوامل متعددی از جمله وجود قرارداد بین واحد تجاری و سایر ذینفعان، احتمال شکل گیری دعاوی حقوقی، تلاش برای کاهش یا به تعویق انداختن مالیات، حفظ منافع عموم جامعه، افزایش کیفیت اطلاعات مالی، کاهش هزینه های سیاسی، کاهش عدم تقارن اطلاعاتی و عدم توافق انتظارات سرمایه گذار بستگی دارد. معیارهای اندازه گیری متنوع هستند اما مهمترین آنها مدل ارائه شده توسط باسو (۱۹۹۷) می باشد. فشارهای محافظه کاری به معنی عدم تقارن در برخورد با ویژگی قابلیت تأیید درآمدها و هزینه ها (یا سودها و زیان ها) به منظور شناسایی در متن صورتهای مالی یا افشاء در یادداشتهای همراه است (باسو، ۱۹۹۷). هرچه عدم تقارن ویژگی قابلیت تأیید به عنوان پیش نیاز در شناسایی درآمدها و هزینه ها (یا سودها و زیانها) افزایش یابد، درجه یا میزان محافظه کاری به کارگرفته شده در تهیه و تنظیم گزارشهای مالی نیز افزایش می یابد. در ادبیات حسابداری دو ویژگی مهم محافظه کاری مورد بررسی قرار گرفته است. نخست، وجود جانبداری در ارائه کمتر از واقع ارزش دفتری سهام نسبت به ارزش بازار آن و دوم، تمایل به تسریع بخشیدن در شناسایی زیان ها و به تعویق انداختن شناسایی سودها. مدیران واحدهای اقتصادی به همان اندازه که به انتشار اخبار خوب در خصوص شرکت متمایل هستند، سعی در پنهان نمودن اخبار بد نیز دارند. رویه های محافظه کاری در برابر این تمایلات ایستادگی کرده و ریسک سرمایه گذاری در سهام را کاهش می دهد (هاتن و همکاران، ۲۰۰۹، مایرز، ۲۰۰۶).

با توجه به اینکه هدف مدیریت مالی بیشینه سازی ثروت سهامداران می باشد این سؤال اساسی مطرح می شود که ثروت ذینفعان با گزارشگری مالی محافظه کارانه حداکثر می شود یا گزارشگری متهورانه؟ صناعی که با تهدیدات رقابتی رو به رو هستند به منظور جلوگیری از افزایش رقابت محافظه کاری را در پیش می گیرند و از این بابت ثروت سهامداران را بیشتر می کنند. ولی عیب این حالت این است که گزارشگری مالی محافظه کارانه انتظارات بازار سرمایه از اوراق بهادار شرکت را پایین نگه می دارد و این کار باعث می شود ارزش بازار اوراق بهادار کمتر از ارزش ذاتی آنها باشد و این موضوع به نفع سرمایه گذاران نخواهد بود.

مبانی نظری پژوهش

مفهوم محافظه کاری

محافظه کاری به طور سنتی با ضرب المثل «هیچ سودی شناسایی نکنید، اما همه ی زیان ها را شناسایی کنید» بیان شده است (رضازاده و آزاد به نقل از بلیاس ۳، ۱۹۲۴). علی رغم فقدان تعریف جامعی از محافظه کاری، در ادبیات حسابداری، دو ویژگی مهم محافظه کاری مورد بررسی قرار گرفته است. نخست، وجود جانبداری در ارائه ی کمتر از واقع ارزش دفتری نسبت به ارزش بازار آن که توسط اهلسون^۴ (۱۹۹۵) عنوان شده است. دوم، تمایل به تسریع در شناسایی زیان ها و به تعویق انداختن شناسایی سودها که توسط باسو (۱۹۹۷) بیان شده است. واتز^۵ (۲۰۰۳) بیان کرد که محافظه کاری تأییدپذیری متفاوت موردنیاز برای شناسایی سودها در مقابل زیان ها می باشد. در بیانیه مفاهیم حسابداری شماره ۲ نیز برای تشریح محافظه کاری چنین آمده است: «... اگر دو برآورد از یک مبلغ دریافتنی یا پرداختنی

^۱ Conservative^۲ Basu^۳ Bliss^۴ Ohlson^۵ Wats

آتی وجود داشته باشد و احتمال وقوع هر دو یکسان باشد؛ محافظه کاری استفاده از برآوردی را دیکته می کند که کمتر خوش بینانه است.» (هیأت استانداردهای حسابداری مالی ۶، ۱۹۸۰).

باسو (۱۹۹۷) محافظه کاری را گرایش حسابداری به الزام درجه بالاتری از تأییدپذیری برای شناسایی اخبار خوب در مقایسه با میزان تأییدپذیری لازم برای شناسایی اخبار بد تعریف کرده است. که این موضوع منجر به کم نمایی سود و در نتیجه دارایی ها می شود. کمیته فنی سازمان حسابداری ایران (۱۳۸۶) بیان می کند که تهیه کنندگان صورت های مالی با ابهاماتی که به گونه ای اجتناب ناپذیر بر بسیاری از رویداد ها و شرایط سایه افکننده است، برخورد می کنند. نمونه این ابهامات شامل قابلیت وصول مطالبات، عمر مفید احتمالی دارایی های ثابت و تعداد و میزان ادعاهای مربوط به ضمانت کالای فروش رفته می باشد. چنین مواردی با رعایت احتیاط در صورت های مالی و همراه با افشای ماهیت و میزان آنها بررسی می شود. «احتیاط عبارتست از کاربرد درجه ای از مراقبت که در اعمال قضاوت برای برآوردهای حسابداری در شرایط ابهام موردنیاز است، به گونه ای که درآمدها یا دارایی ها بیشتر از واقع و هزینه ها یا بدهی ها کمتر از واقع نشان داده نشوند.»

استراتژی تجاری

استراتژی عبارت است از یک طرح واحد، همه جانبه و تلفیقی که نقاط قوت وضعف سازمان را با فرصتها و تهدیدهای محیطی مربوط ساخته و دستیابی به اهداف اصلی سازمان را میسر میسازد مینتزبرگ (۱۹۸۷) استدلال می کند که یک سیاست سازمانی اشاره به " طرح ها، الگوها، مواضع و دیدگاه شرکت دارد. دیدگاه ما از سیاست شرکت به عنوان یک مجموعه منسجم از تصمیم گیری است که تعریف می کند که چگونه یک شرکت در بازار رقابت محصول ارائه می دهد هیوکی وهمکاران (۲۰۱۳).

کیفیت سود

علت توجه حرفه حسابداری بر کیفیت سود این است که سود خالص گزارش شده، عملکرد عملیاتی واحد تجاری را به صورت منصفانه منعکس نماید. تحلیل گران مالی کیفیت سود را بدین منظور ارزیابی می کنند که بتوانند سود خالص آن را پیش بینی کنند و در نتیجه قیمت سهام یک شرکت را تعیین نمایند (حساس یگانه و کریمی، ۱۳۸۶) ، تدوین کنندگان استانداردها نیز بطور غیر مستقیم کیفیت سود را به عنوان شاخصی برای ارزیابی کیفیت استانداردهای گزارش گری مالی قلمداد می کنند (ظریف فرد ، ۱۳۷۸ ، ۷۸).

مروری بر پیشینه ی تحقیق

بنت لی و دیگران (۲۰۱۴) در مقاله ای به بررسی تاثیر استراتژی تجاری بر محیط اطلاعاتی شرکت پرداخت آنها به این نتیجه رسیدند که شرکت های پیشگام بیشتر تحت تاثیر فشار تحلیل گران ومطبوعات هستند بنابراین اطلاعات بیشتری افشا می کنند نتیجه کلی آنها عدم تاثیر استراتژی بر محیط اطلاعاتی شرکت ها را تایید نمود.

^۱ Financial Accounting Standards Board (FASB)

سلمان و دیگران (۲۰۱۳) در مقاله ای با عنوان رابطه بین اقلام تعهدی و سطح ابهام ۸ رابطه منفی قوی بین چرخه عمر طولانی و رابطه منفی ضعیف در شرکت های که دچار آشفتگی مالی^۹ هستند با عدم قطعیت دست یافتند. آنها همچنین به این نتیجه رسیدند که عدم قطعیت در ارتباط با بازده های سهام بر استیاب سرمایه گذار از اقلام تعهدی شرکت تاثیر می گذارد.

هیوکی وهمکاران (۲۰۱۳) رابطه بین استراژی تجاری و کیفیت سود را بررسی کرد. نتایج تحقیق نشان داد که رابطه بین سیاست شرکت و کیفیت سود در طول دوره رشد اقتصادی بالا و پایین تغییر می کند، بطوریکه در دوره رشد بالامحافظه کاری کمتر و همینطور مدیریت سود کمتر است، و در دوره های رشد کم شرکتها گزارش محافظه کارانه تری را ارائه می کنند و مدیریت سود بیشتر است.

بالاچاندان و موهانرام (۲۰۱۱) ارتباط کاهش میزان مربوط بودن اطلاعات حسابداری به ارزش سهام را با افزایش سطح محافظه کاری، در ایالات متحده بررسی نمودند و دریافتند که محافظه کاری در بازه زمانی مورد بررسی، روند افزایشی داشته است، در حالی که مربوط بودن اطلاعات حسابداری به ارزش سهام، یا به تعبیری محتوای اطلاعاتی متغیرهای حسابداری، روندی کاهشی داشته است.

ایکسلی (۲۰۱۰) در تحقیق با عنوان اثر محافظه کاری حسابداری بر روی هزینه ی سرمایه در سطح بین المللی به این نتیجه رسید که کشورهایی با رویکرد حسابداری محافظه کارانه هزینه سرمایه به مراتب کمتر نسبت به بقیه کشورها دارند.

توکل نیا (۱۳۹۲) در مقاله ای با عنوان بررسی ارتباط استراژی تجاری و گزارشگری سرمایه انسانی با استفاده از روش گشتاورهای تعمیم یافته به شناسایی علت، چگونگی و میزان تأثیر نوع استراژی تجاری شرکت (پیشگام یا مدافع) بر میزان گزارشگری اطلاعات سرمایه انسانی پرداخت نتایج پژوهش بیانگر تأثیر مثبت و معنادار تمایل به استراژی پیشگام بر گزارشگری سرمایه انسانی شرکتها پذیرفته شده در بورس اوراق بهادار تهران است.

خدای پور و مالکی نیا (۱۳۹۱) رابطه بین میزان محافظه کاری شرطی اعمال شده و احتمال اخبار منفی آینده مورد بررسی دادند یافته های تحقیق نشان می دهد که رابطه منفی معنادار بین محافظه کاری شرطی اعمال شده و احتمال اخبار منفی آینده وجود دارد.

در تحقیق دیگری خدای پور و همکاران (۱۳۹۱) به بررسی رابطه محافظه کاری و رابطه ارزشی شود با چرخه تجاری شرکتها پذیرفته شده در بورس اوراق بهادار تهران پرداختند. نتایج تحقیق آنان نشان می دهد که رابطه محافظه کاری و رابطه ارزشی سود جاری در طول دوره های رکود اقتصادی بالاتر است، اما رابطه ارزشی سود موردانتظار آتی در طول دوره های رونق بیشتر است و این بدین معناست که همبستگی بین اطلاعات تاریخی حسابداری و فرصتهای رشد آتی به طور حتم تقلیل می یابد.

^۷ Salman Arif

^۸ Uncertainty

^۹ financial distress

اعتمادی و همکاران (۱۳۹۱) در تحقیقی، به بررسی تاثیر مدیریت سود بر چهار ویژگی سود، شامل کیفیت اقلام تعهدی، پایداری، قابلیت پیش بینی و همواربودن، پرداختند. نتایج بدست آمده نشان می دهد که با افزایش میزان اقلام تعهدی اختیاری، از مقادیر مطلوب ویژگی های سود کاسته می شود. همچنین، افزایش در مقادیر اقلام تعهدی اختیاری با کاهش در امتیاز کیفیت سود شرکتها در ارتباط است.

بادآور نهندي و همکاران (۱۳۹۰) محتوای اطلاعاتی عایدات حسابداری محافظه کارانه و غیرمحافظه کارانه را مورد بررسی قرار دادند. نتایج تحقیق نشان می دهد که بین محتوای اطلاعاتی عایدات حسابداری و محافظه کاری رابطه غیرخطی برقرار است. همچنین، رابطه غیرخطی بین محافظه کاری و هزینه سرمایه شرکت یافت شد.

هنربخش و همکاران (۱۳۹۰) در تحقیقی بررسی تاثیر استراتژیهای تجاری روی ارتباط بین اهرم مالی و عملکرد پرداختند برای آزمون فرضیات، شرکتها به ۲ طبقه دارای استراتژی رهبری هزینه یا استراتژی تمایز محصول تقسیم شدهاند. نتایج حاکی از آن است که در هر ۲ طبقه ی شرکتها، متغیر اهرم مالی رابطه مثبتی با عملکرد شرکت دارد. همچنین نتایج نشان داده است که در شرکتها با استراتژی رهبری هزینه، سود تقسیمی رابطه مثبتی با عملکرد شرکت دارد. و در شرکتها با استراتژی تمایز محصول، متغیر اندازه شرکت، رابطه مثبت با عملکرد اما سود تقسیمی رابطه منفی با عملکرد شرکت دارند.

فروغی و عباسی (۱۳۹۰) در تحقیقی به بررسی عوامل مؤثر بر اعمال محافظه کاری حسابداری پرداختند. نتایج پژوهش حاکی از آن است که بین محافظه کاری و اندازه ی شرکت، رابطه منفی و معنی دار وجود دارد و ارتباط محافظه کاری با دو متغیر MB و اهرم مالی مثبت و معنی دار است. برای آزمون ارتباط بین محافظه کاری و دیگر متغیرها از پژوهش خان و واتز (۲۰۰۹)، از ضریب همبستگی استفاده شده است. نتایج این بخش حاکی از آن است که ضریب همبستگی بین محافظه کاری با متغیر عمر منفی و معنی دار است از سوی دیگر این ضریب برای متغیرهای طول چرخه ی سرمایه گذاری و عدم اطمینان خاص شرکت مثبت و معنی دار است. همچنین نتایج پژوهش نشان می دهند که افزایش محافظه کاری سبب می شود، میانگین و چولگی توزیع متغیرهای اقلام تعهدی غیرعملیاتی و نسبت بازده دارایی ها منفی تر شود و انحراف معیار این متغیرها بیشتر شود.

فرضیه های پژوهش

فرضیه اول: بین استراتژیهای تجاری و سطح محافظه کاری ارتباط معنی داری وجود دارد.

فرضیه دوم: بین استراتژیهای تجاری و مدیریت سود رابطه معنی داری وجود دارد.

جامعه آماری^{۱۰}

شرکتهاى پذیرفته شده در بورس اوراق بهادار جامعه تحقیق را تشکیل می دهند.

نمونه آماری^{۱۱}

^{۱۰} - Population Universe

^{۱۱} - Sample

جامعه مورد مطالعه در این تحقیق، شرکت های پذیرفته شده ر بورس اوراق بهادار تهران است که در بین سال های ۱۳۸۷ تا ۱۳۹۲ صورت های مالی خود را به بورس ارائه نموده اند. در این مطالعه نمونه گیری صورت نگرفته بلکه کل جامعه پژوهش مورد بررسی قرار گرفته است و از داخل جامعه مورد مطالعه شرکت ها، با در نظر گرفتن معیارهای زیر وارد مطالعه گردیدند:

طی دوره تحقیق تغییر سال مالی نداشته باشند.

جزء شرکت های سرمایه گذاری، واسطه گری مالی، هلدینگ، لیزینگ و بانک نباشند.

صورت های مالی شرکت در دسترس باشند.

جدول ۳-۱: انتخاب نمونه بر اساس محدودیت های پژوهش

۴۳۶	شرکت های پذیرفته شده در بورس اوراق بهادار تهران تا پایان سال ۹۲
۳۸	شرکت های واسطه گری مالی و بیمه ای
۸۷	شرکت هایی که پایان سال مالی آنها منتهی به اسفند ماه نیست
۵۵	شرکت هایی که بیش از چهار ماه وقفه عملیاتی داشتند
۱۰۹	شرکت هایی که اطلاعات آنها در دسترس نیست و یا از بورس حذف شده اند
۱۱۷	شرکت های باقی مانده در نمونه آماری پژوهش

روش پژوهش

این پژوهش از لحاظ هدف کاربردی و از لحاظ ماهیت، توصیفی-همبستگی می باشد مدل آماری به کار گرفته شده در این پژوهش مدل رگرسیونی تک متغیره و چند متغیره است. در این پژوهش جهت آزمون فرضیه ها از داده های ترکیبی استفاده گردیده است به منظور تعیین روش تخمین مدلها (روش تابلویی یا تلفیقی) از آزمون F لیمر و در صورت انتخاب روش تابلویی از آزمون هاسمن برای انتخاب یکی

از روشهای اثرات تصادفی استفاده گردیده است در این پژوهش برای تشخیص ناهمسانی واریانس ها از آزمون بروش-پاگان-گودفری^{۱۲} و برای تشخیص وجود خود همبستگی بین متغیرها از آماره دوربین واتسون استفاده شده است. در صورت تایید وجود ناهمسانی واریانس ها از آزمون EGLS برای تشخیص ارتباط موجود بین متغیرها بهره گرفته شده است. و برای مشکل خود همبستگی از رفع خود همبستگی درجه اول استفاده شده است. لازم به ذکر است که در تمام فرضیه ها وجود ناهمسانی واریانس ها تایید نشده است و مشکل خود همبستگی براساس آزمون انجام شده تایید نشده است. در نهایت نرم افزار Eviews^۸ برای تشخیص رابطه موجود بین متغیرها به کار گرفته شده است.

برای آزمون فرضیه اول از مدل رگرسیونی زیر استفاده می گردد:

$$CONit = \beta_0 + \beta_1 STRTit + \beta_2 LN_ASSETSit + \beta_3 F_LEVit + \beta_4 G_SALESit + \beta_5 M_RISKit + \varepsilon it$$

متغیر وابسته:

CONit : محافظه کاری که به صورت زیر محاسبه می شود

$$con = 1 - X \left[\frac{1}{\epsilon} \sum_{t=1}^{\epsilon} \frac{nopac}{At} \right]$$

که در آن

Nopac : اقلام تعهدی غیر عملیاتی

AT : کل داراییها

متغیر مستقل :

STRTit : استراتژی تجاری:

برای شناسایی سیاست شرکت ، یک نمره ترکیبی برای هر شرکت ایجاد می کنیم. این نمره را با استفاده از نسبت تحقیق وتوسعه به فروش ، نسبت هزینه تحقیق وتوسعه به ازای هر کارگر، نسبت کارکنان به فروش و نسبت ارزش بازار به ارزش دفتری ایجاد کنید. دامنه نمره باید بین ۴ تا ۱۶ باشد. شرکتهایی که نمره آنها زیر ۱۰ است به عنوان شرکتهای مدافع گر و شرکتهای که نمره آنها بالای ۱۰ است به عنوان شرکتهای آینده نگر هستند.

متغیرهای کنترل:

LN_ASSETSit : لگاریتم طبیعی کل داراییهای شرکت i در سال t.

F_LEVIt : کل بدهیهای پایان سال شرکت بر کل داراییهای پایان سال شرکت i در سال t.

G_SALESit : نرخ رشد فروش، فروش سال جاری منهای فروش سال قبل تقسیم بر فروش سال قبل شرکت i در سال t

M_RISK : ریسک سیستماتیک که ارتباط بین نوسانات سهام و نوسانات بازار نشان می دهد

εit : سطح خطا

برای آزمون فرضیه دوم مدل رگرسیون زیر استفاده می گردد.

$$DACCRit = \beta_0 + \beta_1 STRTit + \beta_2 LN_ASSETS_{it} + \beta_3 F_LEV_{it} + \beta_4 G_SALES_{it} + \beta_5 G_PPE_{it} + \beta_6 CFO_{it} + \beta_7 LOSS_{it} + \epsilon_{it}$$

متغیر وابسته:

$$DACCRit = (\Delta CA_{it} - \Delta CASH_{it}) - (\Delta CL_{it} - \Delta CLD_{it})$$

DACCRit: کل اقلام تعهدی جاری

ΔCA_{it} : تغییر در دارایی های جاری برای شرکت

$\Delta CASH_{it}$: تغییر در وجه نقد برای شرکت

ΔCL_{it} : تغییر در بدهی های جاری برای شرکت

ΔCLD_{it} : تغییر در حصة جاری بدهی های بلندمدت

متغیر مستقل:

STRTit: استراتژی تجاری: برای شناسایی سیاست شرکت، یک نمره ترکیبی برای هر شرکت ایجاد می کنیم. این نمره را با استفاده از نسبت تحقیق و توسعه به فروش، نسبت هزینه تحقیق و توسعه به ازای هر کارگر، نسبت کارکنان به فروش و نسبت ارزش بازار به ارزش دفتری ایجاد کنید. دامنه نمره باید بین ۴ تا ۱۶ باشد. شرکتهایی که نمره آنها زیر ۱۰ است به عنوان شرکتهای مدافع گر و شرکتهای که نمره آنها بالای ۱۰ است به عنوان شرکتهای آینده نگر هستند.

متغیرهای کنترل:

LN_ASSETS_{it}: لگاریتم طبیعی کل داراییهای شرکت i در سال t.

F_LEV_{it}: کل بدهیهای پایان سال شرکت بر کل داراییهای پایان سال شرکت i در سال t.

G_SALES_{it}: نرخ رشد فروش، فروش سال جاری منهای فروش سال قبل تقسیم بر فروش سال قبل شرکت i در سال t

G_PPE_{it}: رشد داراییهای ثابت

CFO: جریان نقد عملیاتی تقسیم بر کل داراییها

LOSS_{it}: ۱: در صورتی شرکت سود منفی گزارش نماید صفر در غیر این صورت

ϵ_{it} : سطح خطا

ابتدا از روش کتابخانه ای به جمع آوری اطلاعات و منابع در مورد ادبیات نظری در این تحقیق پرداخته و سپس از روش میدانی به جمع آوری داده ها از طریق صورت های مالی شرکت های پذیرفته شده در بورس اوراق بهادار تهران اقدام خواهد شد. نتایج آزمون فرضیه های پژوهش

فرضیه اول: بین استراتژیهای تجاری و سطح محافظه کاری ارتباط معنی داری وجود دارد.

به منظور آزمون این فرضیه از نتایج تخمین مدل ارائه شده در جدول (۴-۵) بهره گرفته شده است. مقدار احتمال (یا سطح معناداری) F برابر ۰,۰۰۰۰ بوده و چون این مقدار کمتر از ۰,۰۵ است، فرض صفر در سطح اطمینان ۹۵ درصد رد می شود، یعنی مدل معنی دار است. مقدار آماره دوربین واتسون ۱,۸۵ می باشد که این مقدار، عدم وجود خود همبستگی را نشان می دهد. نتایج مربوط به ضریب تعیین نشان می دهد، تقریباً ۶۲٪ تغییرات متغیر وابسته به وسیله متغیرهای مستقل و کنترلی مدل، توضیح داده می شوند.

در حالت کلی نتایج نشان می دهد که ضریب متغیر STRT، ۰,۰۳۱۷۰ بوده که نشان دهنده تأثیر مثبت استراتژی تجاری شرکت بر سطح محافظه کاری می باشد که با توجه به آماره t ضریب متغیر STRT معنی دار می باشد، با توجه به موارد فوق می توان فرضیه اول

پژوهش را تأیید شده تلقی نمود. این امر به این معنی است که بین استراتژیهای تجاری و سطح محافظه کاری ارتباط مثبت و معنی داری وجود دارد، به عبارت دیگر، در شرکت های آینده نگر سطح محافظه کاری بالا می باشد.

جدول (۴-۵): نتایج تخمین مدل اول پژوهش

CONS = $\beta_0 + \beta_1 \text{STRT} + \beta_2 \text{LNASSETS} + \beta_3 \text{FLEV} + \beta_4 \text{GSALES} + \beta_5 \text{MRISK} + \epsilon$				
متغیر	ضریب برآوردی	خطای استاندارد	آماره t	احتمال
C	۰,۷۳۷۴۱۴	۰,۲۵۱۲۷۹	۲,۹۳۴۶۳۷	۰,۰۰۳۵
STRT	۰,۰۰۳۱۷۰	۰,۰۱۵۳۳۱	۲,۲۰۶۷۹۸	۰,۰۰۸۲
LNASSETS	-۰,۰۶۲۷۹۷	۰,۰۱۷۹۷۸	-۳,۴۹۲۹۵۸	۰,۰۰۰۵
FLEV	۰,۰۸۱۸۴۴	۰,۰۷۶۷۱۸	۱,۰۶۶۸۲۳	۰,۲۸۶۶
GSALES	-۰,۱۴۶۷۷۶	۰,۰۳۴۱۲۰	-۴,۳۰۱۷۸۰	۰,۰۰۰۰
MRISK	-۰,۰۰۶۹۰۱	۰,۰۰۳۹۸۹	-۱,۷۲۹۸۷۷	۰,۰۸۴۳
ضریب تعیین	۰,۶۲			
ضریب تعیین تعدیل شده	۰,۵۴			
دوربین-واتسون	۱,۸۵			
آماره F	۷,۱۷۵۶			
احتمال (آماره F)	۰,۰۰۰۰			

فرضیه دوم: بین استراتژیهای تجاری و مدیریت سود رابطه معنی داری وجود دارد. به منظور آزمون این فرضیه از نتایج تخمین مدل ارائه شده در جدول (۴-۶) بهره گرفته شده است. مقدار احتمال (یا سطح معناداری) F برابر ۰,۰۰۰۰ بوده و چون این مقدار کمتر از ۰,۰۵ است، فرض صفر در سطح اطمینان ۹۵ درصد رد می شود، یعنی مدل معنی دار است. مقدار آماره دوربین واتسون ۲,۰۵ می باشد که این مقدار، عدم وجود خود همبستگی را نشان می دهد. نتایج مربوط به ضریب تعیین نشان می دهد، تقریباً ۳۲٪ تغییرات متغیر وابسته به وسیله متغیرهای مستقل و کنترلی مدل، توضیح داده می شوند. در حالت کلی نتایج نشان می دهد که ضریب متغیر STRT، ۰,۰۰۹۴۶۰- بوده که نشان دهنده تأثیر منفی استراتژی تجاری شرکت بر مدیریت سود می باشد که با توجه به آماره t ضریب متغیر STRT معنی دار می باشد، با توجه به موارد فوق می توان فرضیه دوم پژوهش را تأیید شده تلقی نمود. این امر به این معنی است که بین استراتژیهای تجاری و مدیریت سود رابطه منفی و معنی داری وجود دارد، به عبارت دیگر، در شرکت های آینده نگر مدیریت سود پایین می باشد.

جدول (۴-۶): نتایج تخمین مدل دوم پژوهش

DACCR = $\beta_0 + \beta_1 \text{STRT} + \beta_2 \text{LNASSETS} + \beta_3 \text{FLEV} + \beta_4 \text{GSALES} + \beta_5 \text{GPPE} + \beta_6 \text{CFO} + \beta_7 \text{LOSS} + \epsilon$				
متغیر	ضریب برآوردی	خطای استاندارد	آماره t	احتمال
C	۰,۱۲۱۲۷۲	۰,۲۱۶۹۲۲	۲,۵۵۹۰۶۱	۰,۰۰۶۴

۰,۰۰۲۹	--,۹۸۳۴۲۵	۰,۰۰۹۶۱۹	--,۰۰۹۴۶۰	STRT
۰,۳۵۴۲	۰,۹۲۷۳۴۲	۰,۰۱۵۶۱۹	۰,۰۱۴۴۸۴	LNASSETS
۰,۰۰۰۰	-۶,۵۶۰۴۰۲	۰,۰۶۹۴۶۵	--,۴۵۵۷۱۸	FLEV
۰,۰۰۰۴	۳,۵۳۸۸۴۰	۰,۰۱۸۰۲۷	۰,۰۶۳۷۹۶	GSALES
۰,۰۰۰۰	-۵,۰۷۱۳۹۶	۰,۰۱۰۱۵۷	--,۰۵۱۵۱۲	GPPE
۰,۰۰۰۵	-۳,۴۸۲۹۵۳	۰,۰۳۱۸۸۸	--,۱۱۱۰۶۴	CFO
۰,۴۶۹۷	--,۷۲۳۵۶۲	۰,۰۱۹۶۲۳	--,۰۱۴۱۹۹	LOSS
۰,۳۲				ضریب تعیین
۰,۲۶				ضریب تعیین تعدیل شده
۲,۰۵				دوربین-واتسون
۱,۹۳۷۸				آماره F
۰,۰۰۰۰				احتمال (آماره F)

نتیجه گیری

بنا بر آنچه که نتایج آزمون فرضیات نشان داده اند، استراتژی تجاری بر شفافیت و تقارن اطلاعاتی حول شرکت تاثیر می گذارد و وجود عدم تقارن اطلاعاتی بین مدیریت و سرمایه گذاران فرصت مدیریت و دستکاری سود را برای مدیران مهیا می سازد بنابراین مدیریت مبادرت به مدیریت و سود جهت بر آورد اهداف خود می نماید. در کنار کیفیت سود، محافظه کاری نیز از این جهت در ارتباط با استراتژی تجاری مورد بررسی قرار می گیرد که استراتژی مدافع به صورت محافظه کارانه در کسب و کار عمل می نماید محقق به این موضوع رسید که محافظه کاری به گزارشگری سرایت داده می شود.

این نتایج همسو با تحقیقات مشابه خارجی و داخلی می باشد. به گونه ای که در تحقیقات صورت گرفته توسط فلسام (۲۰۰۹)، کوتری و همکاران (۲۰۰۹)، خان و واتز (۲۰۰۹)، ایکسلی (۲۰۱۰)، کیم و پوزنر (۲۰۱۰)، بالاچاندران و موهانرام (۲۰۱۱)، مهرانی و همکاران (۱۳۸۹)، رضازاده و آزاد (۱۳۸۷)، حساس یگانه و شهریاری (۱۳۷۹)، خوش طینت و یوسفی اصل (۱۳۸۶)، کردستانی و همکاران (۱۳۸۷)، مشایخی و همکاران (۱۳۸۸)، بهرامفر و حسنی (۱۳۸۸)، مشکی و فتاحی (۱۳۸۹)، بادآور نهندی و همکاران (۱۳۹۰)، مشایخی، محمدآبادی و حصارزاده (۱۳۸۸)، فروغی و عباسی (۱۳۹۰)، خدای پور و مالکی نیا (۱۳۹۱)، خدای پور و همکاران (۱۳۹۱) این نتایج نیز بدست آمده بود. بنابراین می توان گفت که با محافظه کاری بیشتر شرکتها ارزش سهام شرکت و بازده سهام خود را کمتر از حد واقعی نشان می دهند.

پیشنهادات مبتنی بر تحقیق

۱- شرکت های پیرو استراتژی پیشگام، سرمایه گذاری سنگین تری در تحقیق و توسعه میکنند، زیرا اهداف استراتژیک آنان متمرکز بر کشف و بهره برداری از تغییرات جدید و مستمر فرصت های بازار سرمایه است .

- ۲- شرکت هایی که پیرو استراتژی مدافع هستند، تمایل دارند تا هزینه های تحقیق و توسعه را کمینه سازند تا بتوانند محصولاتی مقرون به صرفه، به صورت مستمر و قابل پیش بینی، تولید کنند .
- ۳- شرکتهایی که گزینه های رشد بیشتری دارند عدم تقارن اطلاعاتی گسترده تری بین مدیران و سرمایه گذاران خود خواهند داشت.
- ۴- شرکت های پیرو استراتژی پیشگام، به علت تمرکزشان بر کشف و بهره برداری از فرصت های جدید بازار محصول، در مقایسه با شرکت های پیرو استراتژی مدافع، گزینه ای رشد بیشتری دارند بنابراین می توان گفت که استراتژی پیشگام نسبت به استراتژی مدافع، منجر به عدم تقارن اطلاعاتی بیشتری می شود.

Archive of SID

منابع و مأخذ

۱. رضازاده، جواد و عبدالله آزاد، ۱۳۸۷، رابطه بین عدم تقارن اطلاعاتی و محافظهکاری در گزارشگری مالی، بررسی های حسابداری و حسابرسی، شماره ۵۴، صص ۶۳ - ۸۰
۲. کمیته ی فنی سازمان حسابرسی، ۱۳۸۱، استانداردهای حسابداری، سازمان حسابرسی، نشریه ی ۱۶۰

۳. مرکز تحقیقات تخصصی حسابداری و حسابداری، ۱۳۸۵، مبانی نظری حسابداری و گزارشگری مالی، سازمان حسابداری، نشریه ۱۱۳
۴. خواجهی، شکرالله، ناظمی، امین (۱۳۸۴). "بررسی ارتباط بین کیفیت سودبازده سهام باتاکید بر نقش ارقام تعهدی در شرکت های پذیرفته شده در بورس اوراق بهادار تهران"، بررسی های حسابداری و حسابداری، شماره ۴۰، صص ۳۷-۶۰.
۵. نوروش، ایرج، مجیدی، رضا (۱۳۸۴). "بررسی رابطه بین کیفیت سود وهزینه سرمایه در شرکت های پذیرفته شده در بورس اوراق بهادار تهران"، حسابداری برق، شماره ۴۳.
۶. احمد ریاحی، بلکونی (۱۳۸۱)، "تئوری های حسابداری"، ترجمه علی پارسائیان چاپ اول، تهران: دفتر پژوهشهای فرهنگی.
۷. رحمانی، علی وفرزانی، حجت اله ورستگار مقدم، هیوا (۱۳۹۰)، بررسی رابطه بین مالکیت اصلی ومحافظه کاری درسود، مجله دانش حسابداری، سال دوم، شماره ۶، صص ۴۳-۶۳.
۸. عثمانی قسیم واحمد رضا عباسی (۱۳۸۶)، رابطه بین هزینه سرمایه با سطح افشای اطلاعات مالی، پایان نامه کارشناسی ارشد، دانشگاه شهیدبهشتی.
۹. کاشانی پور، محمد و سید مهدی پارچینی پارچین (۱۳۸۸) رابطه بین افشای اطلاعات اختیاری و اعضای غیر موظف هیات مدیره، پایان نامه کارشناسی ارشد، دانشگاه مازندران.
۱۰. پور زرنندی، م. منصور، ه. ۱۳۸۱، نقش گزارشگری مالی در بازارهای سرمایه، مجله حسابدار شماره ۱۳۸.
۱۱. ثقفی علی، کردستانی غلامرضا، ۱۳۸۳، بررسی و تبیین رابطه بین کیفیت سود و واکنش بازار به تغییرات سود نقدی، بررسی های حسابداری و حسابداری شماره ۳۷.
۱۲. ثقفی، ع. و ابراهیمی، ا.، رابطه تدوین استانداردهای حسابداری با کیفیت اطلاعات حسابداری، بررسی های حسابداری و حسابداری، دوره ۱۶، شماره ۵۷، پاییز ۱۳۸۸، صص ۳۳-۵۰.
۱۳. دوانی غلامحسین و معینی محمدرضا، ۱۳۸۸، مقررات افشا، عدم تقارن اطلاعات و پیامدهای اجتماعی آن، بانک مقالات فارسی.
۱۴. ابراهیمی کردلر، علی و شهریاری، علی رضا (۱۳۸۸) بررسی رابطه ی بین هزینه های سیاسی و محافظه کاری (فرضیه ی سیاسی) در بورس اوراق بهادار تهران. فصلنامه ۱۶. بررسی های حسابداری و حسابداری، ۵۷.
۱۵. بنی مهد، بهمن (۱۳۸۵) تبیین و ارائه ی الگو برای اندازه گیری محافظه کاری حسابداری. رساله ی دکتری رشته ی حسابداری دانشگاه آزاد اسلامی واحد علوم تحقیقات تهران.
۱۶. تهرانی، رضا و حصارزاده، رضا (۱۳۸۸) تأثیر جریان های نقدی آزاد و محدودیت در تأمین مالی بر بیش سرمایه گذاری و کم سرمایه گذاری. مجله ی تحقیقات حسابداری ۵۰-۶۷.
۱۷. خوش طینت، محسن و یوسفی، فرشته (۱۳۸۶) رابطه ی بین تقارن و عدم تقارن اطلاعاتی با محافظ هکاری. مجله ی مطالعات حسابداری، ۳۷-۵۹.
۲۰. دلاور، علی (۱۳۸۷) مبانی نظری و عملی پژوهش در علوم انسانی و اجتماعی چاپ ششم، تهران: ترشد.
۱۹. ستایش، محمدحسین و جمالیان پور، مظفر (۱۳۸۹) بررسی وجود محافظه کاری در گزارشگری مالی شرکت های پذیرفته شده در بورس اوراق بهادار تهران. پیشرفتهای حسابداری ۲- ۸۵-۱۱۹.

۲۰. Basu, S. (۱۹۹۷). "The Conservatism Principle and the Asymmetric Timeliness of Earnings". *Journal of Accounting and Economics* ۲۴, pp ۳-۳۷۶_
۲۲. Francis, J., LaFond, R.Z., Olsson, P. and K. Schipper, (۲۰۰۴). "Cost of Capital and Earnings Attributes", *Accounting Review* ۷۹ (۴), PP. ۹۶۷-۱۰۱۰_
۲۳. Gul, F.A., Srinidhi, B. and T. Shieh, (۲۰۰۲). "The Asian Financial Crisis, Accounting Conservatism and Audit Fees: Evidence from Hong Kong," *On line*, <http://www.ssm.com>_
۲۴. Hui, K.W., Matsunaga, S., and Morse D., (۲۰۰۹). "The Impact of Conservatism On Management Earnings Forecasts". *Journal Of Accounting And Economics*, ۴۷, pp. ۱۹۲- ۲۰۷_
۲۵. Khan, M., Watts, R.L., (۲۰۰۹). "Estimation and Empirical Properties of a Firm-Year Measure of Accounting Conservatism". *Journal Of Accounting and Economics*

۲۶. Basu, S; ۱۹۹۷, **the conservatism principle and the asymmetric timeliness of earnings**, Journal of Accounting and Economics. PP ۲۴,۳۳۷-
۲۷. Beaver, W. and S. Ryan. ۲۰۰۴. **Conditional and Unconditional Conservatism: Concepts and Modeling**. Working paper, Review of Accounting Studies Conference, September.
۲۸. Financial Accounting Standards Board (FASB), ۱۹۸۰. **Statement of Financial Accounting Concepts no. ۲, Qualitative Characteristics of Accounting Information**. FASB, Norwalk, CT.
۲۹. Laffond, R. and R. L. Watts. ۲۰۰۶. **The Information Role of Conservative Financial Statements**. On Line: www.SSRN.Com.
۳۰. Pae,J; D. Thornton and M. Welker, ۲۰۰۵. **The Link Between Earnings Conservatism and The Price to Book Ratio**. Contemporary Accounting Research, Vol ۲۲ No. ۳, PP ۶۹۳۷۱۷-
۳۱. price, RA, ۲۰۰۵, **Accounting Conservatism and The Asymmetry in The Earnings Response to Current and Lagged Returns**. Working paper.
۳۲. Ryan, GR, ۲۰۰۶, **Identifying Conditional Conservatism**. European Accounting Review, Vol ۱۵, PP۵۱۱۵۲۵-
۳۳. Watts, RL., ۲۰۰۳. **Conservatism in Accounting Part i: Explanations and Implications**. Accounting Horizons Vol ۱۷, ۲۰۷۲۲۱-
۳۴. Lara, Juan Manuel García , Beatriz Garcia Osmá and Fernando Penalva ,(۲۰۱۰). "**Conditional Conservatism and Cost of Capital**". *Forthcoming in Review of Accounting Studies*, Vol. ۱۶, No. ۲, June ۲۰۱۱_
۳۵. Watts,R.L.(۲۰۰۳a). "**Conservatism in accounting, Part I: explanations and implications**". *Accounting Horizons* ۱۷ (۳, September), pp ۲۰۷-۲۲۱۶
۳۷. Ayman E. Haddad, Wasim K. AlShattarat, and Haitham Nobanee. (۲۰۰۹). Voluntary Disclosure and Stock Market Liquidity: Evidence from the Jordanian Capital Market. *International Journal of Accounting, Auditing and Performance Evaluation*, ۵: ۲۸۵-۳۰۹.
۳۸. Barontini, R. and L. Caprio. ۲۰۰۴ 'The effect of ownership structure and family control on firm value and performance. Evidence from Continental Europe'. Working paper, ۴۸p.
۳۹. Bebchuk, Lucian.A.(۱۹۹۹)"A Rent-Protection Theory of Corporation Ownership and Control "NBER.۷۲۰۳.
۴۰. Claessens, S., S. Djankov, J. Fan, and L.H.P. Lang(۲۰۰۰)"The separation of ownership and control in East Asian Corporation,"*Journal of Financial Economics* ۵۸, ۲۰۰۰,pp,۸۱-۱۱۲.
۴۱. Claessens, S., S. Djankov, J. Fan, and L.H.P. Lang. ۲۰۰۲. «Disentangling the incentive and entrenchment effects of large shareholders.» *Journal of Finance*, Vol. ۵۷, pp. ۲۷۴۱-۲۷۷۱.
۴۲. .
۴۳. Francis, J. R., Khurana, I. K., & Pereira, R. (۲۰۰۵). Disclosure incentives and effects on cost of capital around the world. *The Accounting Review*, ۸۰(۴), ۱۱۲۵-۱۱۶۲.
۴۴. .
۴۵. ۱۱-Li Qingyuan and Tielin Wang (۲۰۱۰) "Financial reporting quality and corporate efficiency:Chinese experience , *Nankai Business Review International* , Vol ۱ , Issue ۲ , PP. ۱۹۷.
۴۶. Li Xi (۲۰۱۰) "the impact of product market competition on the quantity and quality of voluntary disclosure" *Review of Accounting studies*, Vol.۱۵, PP. ۶۶۳.
۴۷. Luo, S. and Courtenay S.M. and Hossain M., (۲۰۰۶) The effect of Voluntary Disclosure, Ownership Structure and Proprietary Cost on the return-future earnings relation, *Pacific-Basin Finance Journal*, Vol. ۱۴, No. ۵, pp. ۵۰۱-۵۲۱.
۴۸. Mu Haw, Simon Ho, Tong, Y., Zhang, F. (۲۰۰۹).Complex ownership structure and accounting conservatism, Working paper, texas christian university.
۴۹. Sanchez, C., Aleman, J., Martin, D., (۲۰۰۹). Ultimate Ownership and Earnings conservatism, *European Accounting Review*, Forthcoming